

Барвіна Наталія Олександрівна – аспірант кафедри педагогіки, викладач кафедри іноземних мов та професійної комунікації Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: barvina.na@gmail.com

Barvina Nataliia Oleksandrivna – post-graduate of the Department of Pedagogy, lecturer of Foreign Languages and Professional Communication Department of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: barvina.na@gmail.com

УДК (17.022.1+17.035.3):314.6(73)

ДУХОВНО-КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ТА ТРАДИЦІЇ ВИХОВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ РОДИНИ

Л. Е. Бсловецька

У статті здійснено огляд сучасних тенденцій розвитку духовно-культурних цінностей та традицій виховання американської родини. Доведено, що ці питання не були предметом окремого дослідження. Зазначено те, що розвиток духовно-культурних цінностей та традицій виховання відбувається на тлі аналізу демографічних змін і зростання в американському суспільстві переорієнтації цінностей. Виокремлено шляхи впровадження американського досвіду родинного виховання в українську сім'ю. Визначено перспективи подальших наукових пошуків у зазначеному напрямі. Кожна нація має свій унікальний досвід і сформовані традиції родинного виховання. Зазначимо, що педагогічно цінний досвід у цьому напрямі накопичено саме в США – країні з найсучаснішими педагогічними концепціями. Виходячи з цього, з метою подальшого використання кращих світових надбань в Україні, доцільним є вивчення здобутків американського досвіду родинного виховання, духовно-культурних цінностей та традицій. Нажаль, переважна більшість дослідників констатують, що сучасні батьків з певних причин не спроможні повною мірою дбати про духовний розвиток своїх дітей. У більшості випадків у батьків відсутня елементарна педагогічна культура, вони не володіють засобами гуманістичного спілкування, на базі якого зароджуються, розвиваються і зміцнюються духовні цінності дитини.

Ключові слова: традиції виховання, духовно-культурні цінності, родина.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Расове, етнічне та

духовно-культурне розмаїття американської нації продовжує стрімко зростати. Зростання культурно відмінних груп у Сполучених Штатах викликає багато проблем для охорони здоров'я, надання послуг людям та необхідність професіоналів у галузі освіти. Розбіжності у мові є очевидними перешкодами для ефективного спілкування між сім'ями. Проте передбачають також відмінності у структурах сім'ї, цінностей, вірувань, звичаях та стилях спілкування. Хоча люди можуть поділяти спільну мову, вони можуть мати різне походження, культурні переконання та цінності. Акультурація не завжди є лінійним процесом. Члени сім'ї можуть бути в різних точках культурного континууму, в різних точках свого життя. Сімейні цінності та практика можуть бути більш традиційними для немовлят, ніж для молодих людей. Деякі сім'ї включають обидві культури в своє життя, використовуючи як сучасні освітні переконання, так і традиційні переконання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Проблема духовно-культурних цінностей та традицій виховання є досить популярною серед української та західної наукової спільноти. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що увага учених сфокусована на дослідженні цих проблем. Наприклад, питаннями батьківської просвіти у США займалися учені А. Кахн, Дж. Ластер, організацією батьківської просвіти – К. Деглер, С. Фоті, В. Чейф, цінностями, що утворюють зміст родинного виховання у США, – Дж. Хантер, Т. Мілер, М. Шапіро, формами співпраці батьків із педагогами і вихователями – Дж. Кер'ю, Е. Галінські, Е. Клейн, С. Лавлер. Сучасні тенденції сімейної педагогіки є предметом наукових розвідок вітчизняних учених: Г. Фінчук, Н. Пацевко, Ю. Азарова, В. Калюжної, О. Кир'янової, З. Малькової, М. Трунова, Т. Цирліної, В. Боровикової.

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Нажаль, переважна більшість дослідників констатують, що сучасні батьки з певних причин не спроможні повною мірою дбати про духовний розвиток своїх дітей. У більшості випадків у батьків відсутня елементарна педагогічна культура, вони не володіють засобами гуманістичного спілкування, на базі якого зароджуються, розвиваються і зміцнюються духовні цінності дитини. При цьому сучасним батькам бракує часу на дослідження проблем виховання і на саме виховання дітей. Увага батьків зосереджена на матеріальному забезпеченні сім'ї, на проблемах добробуту родини. Надання переваги першочерговому задоволенню базових потреб дитини саме по собі не викликає нарікання, оскільки це, згідно з теорією А. Маслоу, відкриває

шлях для задоволення потреб дитини. Проте, нажаль, багато батьків зупиняються на цьому, не надаючи належної уваги формуванню вищих, духовних цінностей дітей.

Мета статті – проаналізувати сучасні тенденції розвитку питань духовно-культурних цінностей та традицій виховання американської родини.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. У США сім'я є найважливішим середовищем, окрім школи, для соціалізації, адаптації та майбутньої соціальної адаптації у суспільстві. Успіх дітей у школі, один з найважливіших чинників адаптації дітей до суспільства, залежить не тільки від пізнавальних здібностей і мотивації індивіда, а також від матеріальних ресурсів їх сімей.

Історіографія наукових досліджень з проблем сімейного виховання в США свідчить про їх важливість на всіх етапах історичного розвитку країни. Теорія та практика батьківської освіти в США вперше стала об'єктом глибокого конструктивно-критичного аналізу в період зміни педагогічної свідомості американців та активного становлення освіти батьків (початок XIX століття – 60-ті рр. XIX століття).

Другий етап наукової розробки цієї проблеми приходить до другої половини XIX – початок XX століття, в період буржуазно-феміністського руху та початку професійного навчання жінок материнству. Сьогодні соціально-педагогічна робота в США, окрім захисту прав дитини, роботи з проблемними дітьми, корекції поведінки тощо, включає в себе роботу з родинami. Діяльність в цій сфері, в свою чергу, поділяється на: вирішення соціальних проблем (малозабезпечені сім'ї, багатодітні родини), сімейно-виховна діяльність (сімейні консультації), соціально-педагогічні втручання (здійснення підготовки батьків у справі виховання дітей, надання їм допомоги та підтримки). Серед соціально-педагогічних втручань в США розрізняють навчання батьків з метою поглиблення їхньої свідомості і використання їхніх виховних здібностей; соціовиховне втручання – дії, що здійснюються фахівцями і спрямовані на те, щоб допомогти, підтримати та поради дати батькам у виконанні ними завдань виховання дітей (Фінчук, 2001). Але високий рівень американської соціально-педагогічної роботи в галузі навчання батьків є результатом довгого процесу розвитку батьківської освіти в цій країні. Звернення до історико-педагогічних джерел, відзначає, що перші письмові рекомендації для батьків з'являються в період зародження батьківської освіти (друга половина XVIII – початок XIX ст.), а перші посібники – в період активного становлення батьківської освіти (початок XIX століття – 60-ті рр. XIX

століття). Найбільш відомі для цього часу педагоги, автори підручників для батьків Семюел Гудріч (Samuel Goodrich), Л. Сігорней (Lydie Sigourney), Даниель Дрейк (Daniel Drake) в своїх працях пропонують численні поради та рекомендації стосовно здійснення належного виховання дітей та проводять лекції для матерів. Але найбільш відомим посібником з навчання батьків, яким і сьогодні керуються багато вітчизняних та зарубіжних сімей, є «Дитина та догляд за нею» (Б. Спок (Benjamin Spock)). В цій роботі, з метою надання родині загального уявлення про дитину, американський учений, дитячий лікар і педагог Б. Спок (Benjamin Spock) у співробітництві з педіатром і дитячим психологом доктором Б. Розенбергом створює «звід законів дитячого щастя і здоров'я» (Фінчук, 2001).

Як правило, в американській родині вихованням дітей займається і батько, і мати. Часто можна зустріти випадки, коли татусі ідуть у відпустку по догляду за дитиною. Батьки обов'язково відвідують усі ранки і садочки та шкільні свята. В американській родині дитина – повноправний член сім'ї, вона має право голосу на сімейних нарадах. Її привчають до самостійності, надають повну свободу дій. Бабуся у процес виховання дітей не залучають, все, що можуть дозволити – це провести з дітьми вихідні. У США батьки від самого народження привчають дитину до самообслуговування і роботи вдома. Вони це здійснюють так, що, виконуючи свої обов'язки, дитина переживає радість від того, що вона зробила самостійно. Дії батьків спрямовані на те, щоб навчати дитину отримувати насолоду від праці. Американці особливу увагу приділяють естетичному вихованню своїх дітей.

Почуття незалежності та свободи в американців вбирається з молоком матері від народження. Уже в молодому віці молоді люди приймають незалежні рішення, а в 18 років більшість залишає рідний дім, їдучи на навчання. Як правило, з цього часу вони ведуть самостійне життя, вирішуючи всі справи без допомоги батьків. Часто американці розглядають з занепокоєнням і підозрілістю тривале перебування молодих людей в батьківському домі, вважаючи це ознакою незрілості і несамостійності (Климантова, 2005).

Вийти в навколишній світ і діяти самостійно вважається обов'язком молодих людей. Навіть в тих випадках, коли при цьому батьки допомагають своїм дітям, вони намагаються це робити не підкреслюючи, тактовно і непомітно. Вихідці з інших країн часто дивуються, спостерігаючи, як заможні батьки не виділяють грошей на покупку будинку своїм дітям, або навіть машини. Вони можуть дати своїм дітям гроші в борг, а вони в свою чергу мають їх повернути.

Багато уваги приділяється дотриманню правил зовнішнього вигляду. Наприклад, навіть зовсім маленьких дівчаток неможливо побачити на громадському пляжі без купальників. А будь-які елементи еротики на загальнодоступних каналах телебачення і в рекламі абсолютне табу. Від пуританської моралі зберігся підхід до сексуального виховання та розвитку, а також питань статі.

Хоча в навчальних планах освітніх шкіл існують відповідні курси, але їх відвідування факультативне, і батьки мають право заборонити своїй дитині бути присутнім на таких заняттях. Втручання держави в процес виховання в Америці дуже велике. Будь-які скарги дитини на тілесне покарання або обмеження можуть бути причиною серйозних судових розглядів з батьками.

Американські традиції виховання готують суспільству творчих особистостей, здатних мислити нестандартно та креативно.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Ознайомлення з досвідом американських педагогів є необхідним, тому що це дає змогу побачити та проаналізувати позитивні та раціональні сторони, що здатні змінити щось на краще у вітчизняній системі виховання. Отже, вивчення традицій родинного виховання відбувається на тлі аналізу демографічних змін і зростання в суспільстві переорієнтації цінностей. В українському суспільстві актуальним може стати досвід американського бачення таких традицій родинного виховання, як: популяризація родинних цінностей, культура поведінки в родині, спрямування взаємодії батьків і дітей. Дослідження не висвітлює всі аспекти заявленої проблеми. Подальшого вивчення потребують питання родинного виховання у полікультурному середовищі.

Література

1. Carew, J., Googman, E., Grotberg, E., Katz, L., Wattenberg, W., Ziglar, E., Cascione, R. Parenting in a changing society. Washington DC: National Institute of Education. 2009. P. 169-187
2. Mintz? S. Does the American Family Have a History? Family Images and Realities. URL : http:// www. oah. org/pubs/magazine/family/mintz. html
3. Докукіна О. Виховання молодших школярів у сучасній українській сім'ї. Початкова школа. 1997. №6. С.6–12.
4. Климантова Г. И., Виноградская Т. М. Семья в условиях мировых социальных трансформаций. Культура здоровой жизни. 2005. № 2. С.14–17.
5. Фінчук Г. В. Теорія та практика сімейного виховання в зарубіжній педагогіці (теоретико-методологічний аспект) : дис. канд. пед. наук : 13.00.01– загальна педагогіка та історія педагогіки. Луганський державний педагогічний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2001. 20 с.

References

1. Carew, J., Googman, E., Grotberg, E., Katz, L., Wattenberg, W., Ziglar, E., & Cascione, R.(2009). *Parenting in a changing society*. Washington DC: National Institute of Education, 169-187 (eng)
2. Mintz, S. Does the American Family Have a History? Family Images and Realities. Retrieved from http:// www. oah. org/pubs/magazine/family/mintz. Html(eng)
3. Dokukina, O. (1997). Vychovannya molodshyx shkolyariv u suchasnij ukrayins'kij sim'ji [Upbringing of scholars in a modern Ukrainian family]. *Pochatkova shkola*. #6, 6–12(ukr)
4. Klimantova, G. I., Vinogradskaja, T. M. (2005). Sem'ja v uslovijax mirovyx social'nyx transformacij [Family in conditions of the world social transformations]. *Kul'tura zdorovoj zhizni*, # 2, 14–17 (rus)
5. Finchuk, H. V. (2001). *Teoriya ta praktyka simejnogo vchovannya v zarubizhnij pedahohici (teoretyko-metodolohichnyj aspekt) [Theory and practice of upbringing in foreign pedagogy (theoretical and methodological aspect)]*. (Thesis of Candidate of Pedagogical Sciences). Luhansk Taras Shevchenko State Pedagogical University, Luhansk, 20 (ukr).

ДУХОВНО-КУЛЬТУРНЫЕ ЦЕННОСТИ И ТРАДИЦИИ ВОСПИТАНИЯ АМЕРИКАНСКОЙ СЕМЬИ

Л. Э. Беловецкая

В статье сделан обзор современных тенденций развития духовно-культурных ценностей и традиций воспитания американской семьи. Доказано, что эти вопросы не были предметом отдельного исследования. Указано на то, что развитие духовно-культурных ценностей и традиций воспитания происходит на фоне анализа демографических изменений и роста в американском обществе переориентации ценностей. Выделены пути внедрения американского опыта семейного воспитания в украинскую семью. Определены перспективы дальнейших научных поисков в указанном направлении. Каждая нация имеет свой уникальный опыт и сложившиеся традиции семейного воспитания. Отметим, что педагогически ценный опыт в этом направлении накоплен именно в США – стране с самыми современными педагогическими концепциями. Исходя из этого, с целью дальнейшего использования лучших мировых достижений в Украине, целесообразным является изучение достижений американского опыта семейного воспитания, духовно-культурных ценностей и традиций. К сожалению, подавляющее большинство исследователей констатируют, что современные родители по определенным причинам не способны в полной мере заботиться о духовном развитии своих детей. В большинстве случаев у родителей отсутствует элементарная педагогическая культура, они не обладают средствами гуманистического общения, на базе которого зарождаются, развиваются и укрепляются духовные ценности ребенка.

Ключевые слова: воспитание, духовно-культурные ценности, семья.

**SPIRITUAL AND CULTURAL VALUES AND TRADITIONAL
EDUCATION OF THE AMERICAN FAMILY****L. E. Bielovetska**

The article reviews current trends in the development of the spiritual and cultural values and traditions of education in American family. It has been proved that these issues were not the subject of a separate study. It is noted that the development of spiritual and cultural values and traditions of education take place against the background of the analysis of demographic changes and the growth in American society and reorientation of values. The ways of introducing the American experience of family education into the Ukrainian family are singled out. The prospects of further scientific researches in this direction are determined. Each nation has its own unique experience and formed traditions of family upbringing. It should be noted that pedagogically valuable experience in this direction has been accumulated in the USA – a country with the most advanced pedagogical concepts. Proceeding from this, in order to further use the best worldly achievements in Ukraine, it is expedient to study the achievements of the American experience of family education, spiritual and cultural values and traditions. Unfortunately, the vast majority of researchers state that modern parents for some reasons are not able to take full care of the spiritual development of their children. In most cases, parents lack basic pedagogical culture, they do not possess the means of humanistic communication, on the basis of which the child's spiritual values are developed and strengthened.

Key words: Traditions of education, spiritual and cultural values, family.

Бсловецька Ліна Едуардівна – викладач кафедри іноземних мов та професійної комунікації Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Северодонецьк, Україна). E-mail: akritova.lina@gmail.com

Bielovetska Lina Eduardivna – Lecturer of the Department of Foreign Languages and Professional Communication of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Severodonetsk, Ukraine). E-mail: akritova.lina@gmail.com